

Гі де Мопассан
ПАМПУШКА

ВИДАННЯ З ПАРАЛЕЛЬНИМ ТЕКСТОМ

Guy de Maupassant
BOULE DE SUIF

Харків
«Фоліо»
2017

Boule de Suif

Pendant plusieurs jours de suite des lambeaux d'armée en déroute avaient traversé la ville. Ce n'était point de la troupe, mais des hordes débandées. Les hommes avaient la barbe longue et sale, des uniformes en guenilles, et ils avançaient d'une allure molle, sans drapeau, sans régiment. Tous semblaient accablés, éreintés, incapables d'une pensée ou d'une résolution, marchant seulement par habitude, et tombant de fatigue sitôt qu'ils s'arrêtaient. On voyait surtout des mobilisés, gens pacifiques, rentiers tranquilles, pliant sous le poids du fusil; des petits moblots alertes, faciles à l'épouvante et prompts à l'enthousiasme, prêts à l'attaque comme à la fuite; puis, au milieu d'eux, quelques culottes rouges, débris d'une division moulue dans une grande bataille; des artilleurs sombres alignés avec ces fantassins divers; et, parfois, le casque brillant d'un dragon au pied pesant qui suivait avec peine la marche plus légère des lignards.

Des légions de francs-tireurs aux appellations héroïques: « Les Vengeurs de la Défaite — les Citoyens de la Tombe — les Partageurs de la Mort » — passaient à leur tour, avec des airs de bandits.

Leurs chefs, anciens commerçants en draps ou en graines, ex-marchands de suif ou de savon, guerriers de circonstance, nommés officiers pour leurs écus ou la longueur de leurs moustaches, couverts d'armes, de flanelle et de galons, parlaient d'une voix retentissante, discutaient plans de campagne, et prétendaient soutenir seuls la France agonisante sur leurs épaules de fanfarons; mais ils redoutaient parfois leurs propres soldats, gens de sac et de corde, souvent braves à outrance, pillards et débauchés.

Пампушка

Кілька днів поспіль містом проходили недобитки армії. Це вже було не військо, а якісь безладні ватаги. Солдати, з довгими брудними бородами, в лахмітті замість мундирів, сунули млявою ходою, без прапорів, розбродом. Вони були знеможені, виснажені, нездатні ні думати, ні діяти і йшли тільки за звичкою, падаючи від втоми, де лише спинялися. Найбільше серед них було з посполитого рушення — людей миролюбних, спокійних рантьє, що згинались під тягарем рушниць, і молодих новобранців, легких на переляк і швидких на ентузіазм, однаково готових до наступу, як і до втечі; зрідка серед них маяли червоні штани — недобитки дивізії, погромленої у великій сутичці; у лаві з різними піхотинцями траплялися гарматники, інколи прохоплювалася блискача каска важконогого драгуна, що ледве встигав за легшими на ходу піхотинцями.

Проходили й легіони вільних стрільців з героїчними назвами: «Месники за поразку», «Громадяни домовини», «Роковані на смерть», причому вони більше скидалися на розбишак.

Їхні офіцери, колишні комерсанти-сукнарі, гендлярі зерном, лоєм або милом, випадкові вояки, призначені на офіцерів за гроші або за довгі вуса, зодягнуті в мундири з галунами, обвішані зброєю, голосно просторікували, обмірковуючи плани кампанії й пихато запевняючи, що знесилена Франція тримається лише на їхніх плечах; проте вони боялися іноді своїх же солдатів, часто хоробрих до краю — грабіжників та бешкетників.

Les Prussiens allaient entrer dans Rouen, disait-on.

La garde nationale qui, depuis deux mois, faisait des reconnaissances très prudentes dans les bois voisins, fusillant parfois ses propres sentinelles, et se préparant au combat quand un petit lapin remuait sous des broussailles, était rentrée dans ses foyers. Ses armes, ses uniformes, tout son attirail meurtrier, dont elle épouvantait naguère les bornes des routes nationales à trois lieues à la ronde, avaient subitement disparu.

Les derniers soldats français venaient enfin de traverser la Seine pour gagner Pont-Audemer par Saint-Sever et Bourg-Achard ; et, marchant après tous, le général, désespéré, ne pouvant rien tenter avec ces loques disparates, éperdu lui-même dans la grande débâcle d'un peuple habitué à vaincre et désastreusement battu malgré sa bravoure légendaire, s'en allait à pied, entre deux officiers d'ordonnance.

Puis un calme profond, une attente épouvantée et silencieuse avaient plané sur la cité. Beaucoup de bourgeois bedonnants, émasculés par le commerce, attendaient anxieusement les vainqueurs, tremblant qu'on ne considérât comme une arme leurs broches à rôtir ou leurs grands couteaux de cuisine.

La vie semblait arrêtée, les boutiques étaient closes, la rue muette. Quelquefois un habitant, intimidé par ce silence, filait rapidement le long des murs.

L'angoisse de l'attente faisait désirer la venue de l'ennemi.

Dans l'après-midi du jour qui suivit le départ des troupes françaises, quelques uhlands, sortis on ne sait d'où, traversèrent la ville avec célérité. Puis, un peu plus tard, une masse noire descendit de la côte Sainte-Catherine, tandis que deux autres flots envahisseurs apparaissaient par les routes de Darnetal et de Bois-Guillaume. Les avant-gardes des trois corps, juste au même moment, se joignirent sur la place de l'Hôtel-de-Ville ; et, par toutes les rues voisines, l'armée allemande arrivait, déroulant ses bataillons qui faisaient sonner les pavés sous leur pas dur et rythmé.

Des commandements criés d'une voix inconnue et gutturale montaient le long des maisons qui semblaient mortes et désertes, tandis que, derrière les volets fermés, des yeux guettaient ces hommes victorieux, maîtres de la cité, des fortunes et des vies de par le « droit

Була чутка, що пруссаки от-от уступлять до Руана.

Національна гвардія, що вже два місяці провадила обережну розвідку по сусідніх лісах, не раз підстрелюючи власних вартових і готуючись до бою, ледве якесь там кроленятко зашамотить у кущах, повернулася до своїх домівок; її зброя, мундири, все убивче знаряддя, яким вона залякувала недавно верстові стовпи битих шляхів за три милі довкола, раптом десь зникло.

Нарешті, останні французькі солдати тільки що перейшли Сену, прямуючи до Понт-Одемера через Сен-Север та Бург-Ашар; а позаду всіх ішов пішки при двох ординарцях генерал, він геть занепав духом, не знав, що вдіяти з оцими розрізненими купками людей, сам стерявшись у великому розгромі народу, звиклого до перемоги, але ж ущент побитого, неважаючи на його легендарну хоробрість.

І от місто опанувала глибока тиша, жахливе та мовчазне чекання. Багато пузатих буржуа, котрі у своїй комерції зовсім збабилися, з сумом чекали переможців і тремтіли від ляку, як би ті часом не залічили до зброї їхні шпичаки та їхні великі кухонні ножі.

Життя, здавалося, завмерло; крамниці були зачинені, вулиця заніміла. Лише іноді вздовж стіни скрадався обиватель, наляканий цією тишею.

Чекання було нудне, хотілося, щоб ворог прийшов скоріше.

Другого дня після відходу французького війська, опівдні, кілька уланів, що хтозна-звідки взялися, промчали містом. Потім, трохи пізніш, темна лава спустилася узбіччям Сент-Катрін, а дві інші хвилі з'явилися на шляхах до Дарнеталю й Буа-Гійома. Авангарди цих трьох частин зійшлися одночасно на майдані коло ратуші; а всіма суміжними вулицями все надходило німецьке військо, розгортаючи свої батальйони, аж бруківка гула під їхньої твердою солдатською ступою.

Слова команди, вигукнуті незвичним горловим голосом, лунали вздовж домів, що, здавалося, завмерли й спорожніли, а проте крізь зачинені віконниці чийсь очі тайкома придивлялись до переможців, людей, що за «правом війни» стали господаря-

Contents

Boule de Suif	4
La Maison Tellier	82
Mademoiselle Fifi	136
Mots d'Amour	162
Un Coq Chanta	170
En Voyage	180
La Patronne	192
Rencontre	206

Зміст

<i>Пампушка. Переклад Валеріана Підмогильного та Михайла Антоновича . . . . .</i>	<i>5</i>
<i>Дім Тельє. Переклад Петра Чикаленка . . . . .</i>	<i>83</i>
<i>Мадемуазель Фіфі. Переклад Михайла Качеровського . . . . .</i>	<i>137</i>
<i>Слова в коханні. Переклад Максима Рильського . . . . .</i>	<i>163</i>
<i>Півень проспівав. Переклад Максима Рильського . . . . .</i>	<i>171</i>
<i>У дорозі. Переклад Максима Рильського. . . . .</i>	<i>181</i>
<i>Господиня. Переклад Максима Рильського . . . . .</i>	<i>193</i>
<i>Зустріч. Переклад Максима Рильського . . . . .</i>	<i>207</i>